

Belaging en stalkers: een onbemind terrein voor forensisch en klinisch psychologen

Jan-Martin Winter, Siegfried Koeck

[TIJDSCHRIFT KLINISCHE PSYCHOLOGIE, 2021, 51(4), 313-321]

Inleiding

Stalking is een complex gedragspatroon dat wordt gedefinieerd als het herhaaldelijk en ongewenst volgen en benaderen van een (bekende) persoon in woord en daad. Het kan leiden tot geweld of zelfs een levensdelict. In deze bijdrage gaan we nader in op de juridische en psychologische aspecten van stalking, waarbij een concrete casus als illustratie dient. Op deze wijze hopen we dit heterogene, relatief onbekende fenomeen onder de aandacht te brengen en bij te dragen aan de verdere professionalisering van de bejegening en behandeling.

Om de diversiteit van de motieven en uitingen van stalking te illustreren, presenteren we drie korte voorbeelden.

Voorbeeld 1

Een 26-jarige bodybuilder vermoordde in de zomer van 2017 zijn 17-jarige ex-vriendin, haar twee grootouders en een fotograaf van zijn ex op wie hij jaloers was vanwege fotosessies. Tevergeefs probeerde hij eerst wekenlang contact met haar te krijgen en haar op te zoeken om haar te overtuigen hem nog een kans te geven. Maar het mocht niet baten, zij hield het contact af. Zijn wanhopige besluit om zelfmoord te plegen veranderde in een moordplan waarbij vier personen het leven lieten.

Voorbeeld 2

Een jong topmodel ontving eerst betuttelende, vervolgens nare berichten op haar Instagram-account. De schrijver probeerde haar ervan te overtuigen zich niet bloot te laten fotograferen en zich niet als een 'slet' te gedragen. De berichten werden dreigender en uiteindelijk werden gewelddadige fantasieën gecommuniceerd. Ook haar vrienden en familie moesten het ontgelden. Dat hield jarenlang aan, tot bleek dat hierachter twee cyberstalkers schuilgingen die elkaar via het internet kenden. Het opsporingsproces werd bemoeilijkt omdat de stalkers vanuit het buitenland opereerden.

Voorbeeld 3

Een 65-jarige man probeerde zich in 2018 in het Nederlandse parlement tijdens een plenaire zitting te verhangen. De poging mislukte, maar liet uiteraard een diepe indruk na op de aanwezigen. In een afscheidsbrief op sociale media schreef hij dat hij een symbolische daad wilde stellen omdat hij zich niet gehoord voelde. Wekenlang trachtte hij immers de aandacht van politici te vestigen op zijn campagne voor legalisatie van cannabis. In die plant zag hij een universeel redmiddel voor een breed spectrum van ziektes en problemen.

De literatuur maakt onder andere vier algemeen onderschatte aspecten duidelijk:

- dat de periode waarin stalking plaatsvindt beperkt kan zijn, maar dat de impact voor het slachtoffer vaak langdurig, diepgaand en traumatisch is (Miller, 2012);
- dat stalking meer dan één risicodomein kent, waarbij voornamelijk in het geval van ex-partners (extreem) geweld mogelijk is (McEwan & Pathé, 2014);
- dat politiediensten helaas vaak de neiging hebben om incidentgericht te (re)ageren en te focussen op strafrechtelijke elementen of expliciete dreigingen met geweld in plaats van oog te hebben voor de veiligheid van het slachtoffer en het onderliggende gedragspatroon van een stalker (Voerman & Brandt, 2019);
- en ten slotte dat er slechts in enkele landen *stalking clinics* of gespecialiseerde instellingen bestaan waar daders therapie volgen om escalatie te vermijden en/of anderen niet tot slachtoffer te maken; in Vlaanderen ontbreken zulke voorzieningen.

Tot het begin van de jaren 1990 verwijst 'stalking' enkel naar jagers die hun prooi volgen en besluipen. Onder impuls van de media krijgt de term vervolgens de betekenis van het ongewenst volgen en lastigvallen van (bekende) personen. Nu is het een ingeburgerd begrip dat in verschillende contexten wordt gebruikt (Mullen, Pathé, & Purcell, 2009). McEwan en Pathé (2014) definiëren stalking als problematisch gedrag dat gekenmerkt wordt door herhaaldelijke en ongewenste inbreuken op de persoonlijke levenssfeer die bij het slachtoffer redelijke angst en/of stress veroorzaken. Het kan hierbij gaan om ongewenste communicatie (via e-mail, sociale media, telefoontjes, brieven, geschenken, bestelling van goederen), ongewenste fysieke toenadering (bespieden, achtervolgen, inbraak) of vormen van vandalisme (Spitzberg & Cupach, 2007). De mogelijkheden en combinaties zijn eindeloos. In essentie gaat het om een repetitief gedragspatroon gemotiveerd door een emotionele obsessie of fixatie op een doelpersoon, waarbij de stalker overtuigd is van de rechtmatigheid van zijn handelen (Hoffmann, 2006). Het slachtoffer kan een onbekende zijn, maar veelal betreft het een ex-partner. De term 'stalking by proxy' verwijst dan weer naar het herhaaldelijk trachten informatie te vergaren over een slachtoffer via vrienden, familie of collega's.

Juridische context

De eerste antistalkingwet werd in 1990 in Californië opgesteld (Miller, 2012). In het Belgische Strafwetboek (1867) is in 1998 de juridische term ‘belaging’ opgenomen, waarbij artikel 442bis luidt: “Hij die een persoon heeft belaagd terwijl hij wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren, wordt gestraft”. Nederland volgt in 2000 met artikel 285b in het Wetboek van strafrecht (1881) en omschrijft belaging als “Hij, die wederrechtelijk stelselmatig opzettelijk inbreuk maakt op eens anders persoonlijke levenssfeer met het oogmerk die ander te dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden dan wel vrees aan te jagen”. Het begrip ‘stelselmatig’ wordt daarbij weliswaar uiteenlopend ingevuld door de politie en het Openbaar Ministerie (Voerman & Brandt, 2019). Het ongewenste gedrag hoeft op zich niet strafbaar te zijn; het criterium (in Nederland) is de verstoring van de levenssfeer van het slachtoffer of zelfs het aanjagen van vrees. Terwijl stalking in Nederland een klachtmisdrijf is – een slachtoffer moet aangifte doen om tot vervolging te kunnen overgaan – kan in België sinds 2016 ambtshalve vervolging plaatsvinden.

Prevalentie

De prevalentie van confrontatie met stalking varieert van 8% tot 32% voor vrouwen en 2% tot 13% voor mannen (Spitzberg & Cupach, 2007). Tot 80% van de slachtoffers is een vrouw en circa 80% van de daders is een man (McEwan & Pathé, 2014). De belager is in meer dan de helft van de gevallen een ex-partner of vriend (Hoffman, 2006) en deze zaken escaleren ook het vaakst. Wanneer een vrouw gedood wordt in Nederland, is de dader in een op de twee gevallen de (ex-)partner (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015). Het is echter niet precies bekend hoe vaak een stalkingepisode fataal afloopt (Voerman & Brandt, 2019). Stalkers zijn van alle leeftijden, maar het vaakst zijn het mannelijke dertigers (Miller, 2012). Stalkingepisodes duren gemiddeld twee tot vier weken voordat een stalker stopt of zich op iemand anders richt, maar eens voorbij die grens kan het stalkinggedrag een jaar of zelfs vele jaren aanhouden (Miller, 2012).

De individuele belevingen van slachtoffers lopen uiteen, maar de slachtoffers die aangifte doen, ervaren meer lijdensdruk (McEwan & Pathé, 2014). Grootschalige studies tonen uiteenlopende gevolgen voor de slachtoffers (Pathé, 2002). Kenmerkend zijn het gevoel van controleverlies, hulpeloosheid, de waargenomen schending van het private leven en een slopende onzekerheid over het mogelijke risico op escalatie. Op de langere termijn kunnen een diepgaand wantrouwen naar anderen, angststoornissen, depressie en posttraumatische stress de levensstijl gaan bepalen (Miller, 2012), naast andere affectieve, cognitieve

ve, fysieke en sociale gevolgen (Spitzberg & Cupach, 2007). Beroepsgroepen als artsen en therapeuten lopen een verhoogd risico om slachtoffer van stalking te worden. Zo bleek in een steekproef van 2585 psychiaters in het Verenigd Koninkrijk 33% ooit gestalkt te zijn (Whyte, Penny, Christopherson, Reiss, & Petch, 2011). Dat kan verregaande gevolgen hebben, zoals het verhuizen van de praktijk, verhuizen van woning of zelfs veranderen van werk (McEwan & Pathé, 2014).

Psychopathologie en verklaringen

Stalking is niet als klinische diagnose opgenomen in de DSM-5, maar in 80% van de gevallen speelt enige psychiatrische of psychische problematiek een rol (McEwan & Pathé, 2014). Ruwweg lijkt de psychopathologie samen te hangen met het type slachtoffer, meer bepaald met de relatie tussen belager en belaagde. Onderzoek toont aan dat stalkers van bekende personen en hoogwaardigheidsbekleders voornamelijk lijden aan stemmingsstoornissen of waan- en psychotische stoornissen (James et al., 2009). Enige belemmering van de realiteitswaarneming verkleint de afstand tussen een stalker en een bekend persoon. Een bijzondere en bekende pathologie is de erotomanie of liefdeswaan (Mullen et al., 2009), waarbij een persoon overtuigd is van de verliefdheid van een ander of wederzijdse relatie, waarvoor echter geen enkele aanwijzing bestaat. Er worden (vaak talloze) toenaderingspogingen ondernomen, waarbij expliciete afwijzingen alsnog positief geïnterpreteerd worden, zoals: "Ik begrijp dat de andere niet publiekelijk mag toegeven dat wij een relatie hebben." Stalkers van kennissen en ex-partners vertonen vooral narcistische en borderline trekken (zie bijvoorbeeld: De Smet, Uzieblo, Loeys, Buysse, & Onraedt, 2015). Bij het stalken van ex-partners gaat het om gekwetste ego's, wazige interpersoonlijke grenzen, ziekelijke jaloezie en behoefte aan controle, vaak in combinatie met middelenmisbruik.

Een allesomvattende theorie over stalking is er niet (McEwan & Pathé, 2014). Er bestaan eerder uiteenlopende gedragsmatige en psychodynamische ideeën over de oorzaak van stalking (zie bijvoorbeeld: Hoffmann, 2006) en een ogenschijnlijk logische stelling is dat volwassen stalkers gekenmerkt worden door een onveilige hechtingsstijl (MacKenzie, Mullen, Ogloff, McEwan, & James, 2008). Helaas zijn empirische studies schaars en zijn causale factoren onvoldoende onderzocht.

Typologieën

In meerdere publicaties wordt ingegaan op de classificatie van stalkinggedrag (zie: Boon & Sheridan, 2001; Mullen et al., 2009; Zona, Sharma, & Lane, 1993). De typologie van Mul-

len et al. (2009) neemt de volgende elementen in beschouwing: 1. de aard van de relatie tussen stalker en slachtoffer (ex, vriend/kennis, collega, onbekende), 2. de oorspronkelijke motivatie (herstellen van een relatie, wraakzucht, een relatie beginnen, een seksueel delict plegen), en 3. de aard van de eventuele psychiatrische problematiek. Zo worden vier primaire types verkregen die van elkaar kunnen verschillen wat risicofactoren (bijvoorbeeld: middelenmisbruik of cognitieve distorsies) en risicodomeinen (volharding/terugval, geweld en psychosociale schade bij de stalker) betreft. Het type van de afgewezen stalker (diegene die de ex-partner stalkt) vertoont het grootste risico op geweld, terwijl psychotische problematiek de beste indicator is voor langdurige volharding. Personen met een onderliggende persoonlijkheidsproblematiek recidiveren doorgaans vaker (McEwan & Pathé, 2014). De sterkte van de typologie van Mullen et al. (2009) is de vertaling ervan naar een risicotaxatie- en managementinstrument, het Stalking Risk Profile (MacKenzie et al., 2009), waarbij aan de hand van gestructureerde richtlijnen iedere casus op maat en stapsgewijs beoordeeld kan worden door een daartoe opgeleide professional.

Praktijkcasus¹

De hier gepresenteerde casus illustreert de eerder beschreven aspecten van stalking, de gevolgen voor het slachtoffer, de onderliggende pathologie en de behandeldoelen.

Peter is een 31-jarige arbeider uit Rendergem. Hij woont bij zijn ouders in, kampt met een ernstige cannabisverslaving en vermijdt al jaren elk sociaal contact. In 2016 stuurt hij via sociale media een vriendschapsverzoek naar Maria. Zij was eind jaren 1990 gedurende zes maanden een klasgenoot. Ze hadden toen nauwelijks contact en Maria aanvaardt het verzoek pas na aandringen van Peter. Meteen daarna stuurt Peter soms meerdere keren per dag en vaak ook 's nachts lange berichten. Hij beschrijft amoureuze gevoelens voor haar en anekdotes uit hun korte gemeenschappelijke schooltijd die Maria zich niet kan herinneren. Zij 'blokkeert' Peter, waarna hij haar e-mails stuurt die enerzijds dwingend van aard zijn (dreiging met zelfmoord waarvoor zij verantwoordelijk wordt gesteld, seksueel getinte suggesties) en anderzijds verontschuldigen bevatten (uitleg over het waarom van zijn gedrag, excuses voor de escalatie). Peter negeert een 'stop'-bericht² van Maria; hij gelooft niet dat het van haarzelf afkomstig is. Uit zijn berichten blijkt tevens dat hij haar observeert. Maria durft niet meer alleen de straat op. In de zomer van 2016 wordt Peter aangehouden. Hij negeert een contactverbod en wordt in september 2016 in bewaring gesteld tot de zitting. Onderzoek toont aan dat er foto's van Maria op zijn computer staan, en haar gsm-nummer staat onder een sneltoets op zijn mobiel. Maar ook vanuit detentie zoekt hij contact. Hij belt haar, schrijft twee lange brieven (zogezegd naar zijn zus) waarin hij onder andere aankondigt haar te zullen blijven stalken. In maart 2018 wordt Peter in beroep veroordeeld tot drie jaar voorwaardelijk, een klinische opname voor maximaal een jaar en nadien ambulante behandeling en een contact- en locatieverbod voor een jaar. De diagnose autismespectrumstoornis wordt gesteld. In oktober

2018 gaat Peter naar een forensisch begeleide woonvorm in Rendergem, waar een ambulante behandeling (medicatie, psychotherapie) start. Aan de volgende risicofactoren wordt aandacht besteed: zijn sociale netwerk, zijn dagbesteding, het aanhouden van structuur, zijn verslaving en zelfzorg. Hij begint met vrijwilligerswerk en volgt een opleiding. De gemeente Rendergem is ook de woonplaats van Maria en op aandringen van de gemeente, reclassering en politie verhuist Peter in november 2018 naar Steinstad. Het recidiverisico wordt door de politiediensten – met het oog op een bijzondere zitting – als hoog ingeschat en de behandelaar is het daarmee eens, in die zin dat Peter indirect toenadering zou zoeken tot het slachtoffer. Hij heeft een illusoire verbinding gecreëerd en gaat volledig voorbij aan de negatieve gevolgen voor het slachtoffer. Waar de politie het risico op een ongewenste toenadering en fysiek geweld als verhoogd taxeert, is de behandelaar op dat vlak terughoudender. Het vooruitzicht van de bijzondere zitting roept spanningen op bij Peter en aan de behandelaars vertelt hij meer te blowen, vaker aan het slachtoffer te denken en informatie over haar te willen opzoeken. Het blijkt een copingstijl te zijn wanneer veranderingen optreden (verhuizen) en hij overbelast dreigt te worden (administratie, opleiding). Zodra de rust terugkeert, neemt ook de drang tot het gebruik van middelen, het denken aan het slachtoffer en het opzoeken van informatie over haar af. Emotionele labiliteit en inadequate coping worden in de behandeling meegenomen als acute risicofactoren. In een vonnis van een bijzondere zitting (februari 2019) wordt bepaald dat het contactverbod weliswaar verlengd wordt tot het einde van de proeftijd, maar dat Peter zich mag vestigen in bepaalde wijken van Rendergem. In augustus 2019 verhuist hij terug naar Rendergem. Er volgt een stabiele periode tot maart 2020. Dan voelt Peter dat de dingen hem boven het hoofd groeien (de opleiding is moeilijk, hij voelt zich alleen staan voor allerlei administratieve verplichtingen). Hij parkeert zijn auto dicht bij de plaats waar het slachtoffer ooit woonde. Hij biecht dat eerlijk op aan zijn behandelaar en nadat er overeenstemming is over de ernst van dit voorval, volgt een driegesprek met de reclassering. Een schending van de voorwaarden zou sowieso minstens vier weken vervangende hechtenis betekenen, en na onderling overleg wordt het contact met de reclassering opgevoerd en in de behandeling wordt fors ingezet op terugvalpreventie. Uitgezonderd een korte periode van blowen en doelloos rondrijden, zet Peter positieve stappen in het leven. In juli 2020 wordt de huurwoning op zijn naam gesteld en rondt hij zijn opleiding af. In maart 2021 eindigt het toezicht en wordt de behandeling bij de forensische polikliniek afgerond en de begeleiding overgedragen aan een lokale zorg- en welzijnsorganisatie.

Deze casus laat zien hoe hardnekkig de problematiek van stalking is en hoe ingrijpend de gevolgen voor het slachtoffer zijn. De complexiteit vergt gepaste en langdurige bejegening en behandeling via een multidisciplinaire ketenaanpak.

Conclusie

Gevallen van stalking die de media halen, kennen meestal een dramatische afloop, zowel voor daders als voor slachtoffers. Maar ook zonder fataal geweld zijn de gevolgen voor de slachtof-

fers op korte en lange termijn niet te onderschatten. Het is dan ook verwonderlijk hoe schaars het onderzoek is naar de oorzakelijke factoren of dynamieken van stalking. De geschetste voorbeelden van stalking laten zien dat therapie maatwerk vereist. Gezien de heterogeniteit van stalkers en hun risicofactoren bestaat dé therapie dan ook niet, maar de gepubliceerde benaderingen zijn voornamelijk cognitief-gedragstherapeutisch van aard. Purcell en McEwan (2018) beschrijven per type stalker – die hierboven kort omschreven werden – specifieke behandeldoelen waarbij de gemeenschappelijke factoren emotieregulatie, rumineren, delict-ondersteunende opvattingen, interpersoonlijke vaardigheden en zelfregulatie zijn. Ook de context verdient aandacht, zoals het identificeren en vermijden van triggers, het beperken van contactmogelijkheden en het uitbreiden van een sociaal netwerk. Units die zich specifiek richten op de behandeling van stalkers, zijn de Stalking Clinic in Melbourne, Australië (Warren, Mackenzie, Mullen, & Ogloff, 2005) en in het Verenigd Koninkrijk de National Stalking Clinic in Londen (<http://www.fixatedthreat.com/nationalstalkingclinic.php>). In Vlaanderen zijn er geen specifieke voorzieningen en/of evidencebased zorgprogramma's voor deze problematiek.

Deze bijdrage zorgt hopelijk voor meer interesse en debat over stalking onder professionals, zodat klinisch psychologen zich verder gaan verdiepen in praktijkgeoriënteerde en wetenschappelijk onderbouwde instrumenten, zoals het naar het Nederlands vertaalde Stalking Risk Profile (RINO Groep, 2021) en inspiratie putten uit de bronnen over behandelingsmodellen die hierboven werden vermeld. Ten slotte raden wij het uiterst toegankelijke boek *Eerste hulp bij stalking* (Voerman & Brandt, 2016) aan, waarin zowel aan slachtoffers als hulpverleners inzichten en handvatten worden verschaft. Op die wijze kan een verdere professionalisering van de diagnostiek en behandeling van stalking in gang worden gezet.

Noten

1. De namen van personen en plaatsen zijn gefingeerd.
2. In Nederland is dit een term voor de expliciete boodschap aan de stalker dat het gedrag in kwestie ongewenst is en moet eindigen; dit bericht kan bijvoorbeeld via een aangetekende brief verstuurd worden.

Literatuur

- Boon, J.C.W., & Sheridan, L. (2001). Stalker typologies: A law enforcement perspective. *Journal of Threat Assessment*, 1(2), 75-97. https://doi.org/10.1300/J177v01n02_05
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015). *Ruim helft van vermoorde vrouwen door ex of partner omgebracht*. Geraadpleegd via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/35/ruim-helft-van-vermoorde-vrouwen-door-ex-of-partner-omgebracht>

- De Smet, O., Uzieblo, K., Loeys, T., Buysse, A., & Onraedt, T. (2015). Unwanted pursuit behavior after breakup: Occurrence, risk factors, and gender differences. *Journal of Family Violence, 30*, 753-767. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s10896-015-9687-9>
- Hoffmann, J. (2006). *Stalking*. New York, NY: Springer.
- James, D.V., Mullen, P.E., Pathé, M.T., Meloy, J.R., Preston, L.F., Darnley, B., & Farnham, F. (2009). Stalkers and harassers of royalty: The role of mental illness and motivation. *Psychological Medicine, 39*, 1479-1490. <https://doi.org/10.1017/s0033291709005443>
- MacKenzie, R., McEwan, T.E., Pathé, M., James, D.V., Ogloff, J.R., & Mullen, P.E. (2009). *Stalking risk profile: Guidelines for the assessment and management of stalkers*. Melbourne, Australia: Monash University.
- MacKenzie, R.D., Mullen, P.E., Ogloff, J.R.P., McEwan, T.E., & James, D.V. (2008). Parental bonding and adult attachment styles in different types of stalker. *Journal of Forensic Sciences, 53*, 1443-1449. <https://doi.org/10.1111/j.1556-4029.2008.00869.x>
- McEwan, T., & Pathé, M. (2014). Stalking. In G. Bruinsma & D. Weisburd (Eds.), *Encyclopedia of criminology and criminal justice* (pp. 5026-5038). New York, NY: Springer.
- Miller, L. (2012). Aggression and violent behavior stalking: Patterns, motives, and intervention strategies. *Aggression and Violent Behavior, 17*, 495-506. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.07.001>
- Mullen, P.E., Pathé, M., & Purcell, R. (2009). *Stalkers and their victims* (2nd ed.). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Pathé, M. (2002). *Surviving stalking*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Purcell R., & McEwan, T. (2018). Treatment approaches for stalking. In C. Ireland, J. Ireland, & P. Birch (Eds.), *Violent and sexual offenders: Assessment, treatment and management* (pp. 428-444). London, UK: Routledge.
- RINO Groep. (2021). *Stalking Risk Profile: risicotaxatie en management bij stalkers* [Opleiding]. Geraadpleegd op 1 augustus 2021 via <https://www.rinogroep.nl/opleiding/6268/stalking-risk-profile-risicotaxatie-en-management-bij-stalkers.html>
- Spitzberg, B.H., & Cupach, W.R. (2007). The state of the art of stalking: Taking stock of the emerging literature. *Aggression and Violent Behavior, 12*, 64-86. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2006.05.001>
- Strafwetboek. (8 juni 1867). Geraadpleegd via https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1867060801&table_name=wet
- Voerman, B., & Brandt, C. (2016). *Eerste hulp bij stalking: praktische tips voor slachtoffers, hulpverleners en politie*. Utrecht: De Tijdstroom.
- Voerman, B., & Brandt, C. (2019). De uitdagingen in het effectief aanpakken van stalking. *PROCES, 98*, 7-19.
- Warren, L.J., Mackenzie, R., Mullen, P.E., & Ogloff, J.R.P. (2005). The problem behavior model: The development of a stalkers' clinic and a threateners' clinic. *Behavioral Sciences and the Law, 23*, 387-397. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1002/bsl.593>
- Wetboek van Strafrecht. (3 maart 1881). Geraadpleegd via <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2020-07-25#BoekTweede>
- Whyte, S., Penny, C., Christopherson, S., Reiss, D., & Petch, E. (2011). The stalking of psychiatrists. *International Journal of Forensic Mental Health, 10*, 254-260. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/14999013.2011.599097>
- Zona, M.A., Sharma, K., & Lane, J. (1993). A comparative study of erotomanic and obsessional subjects in a forensic sample. *Journal of Forensic Sciences, 38*, 894-903.

Personalia

Jan-Martin Winter, onderzoekspsycholoog, de Landelijke Eenheid van de Nederlandse Politie.
E-mail: jan.winter@politie.nl

Siegfried Koeck, klinisch psycholoog, forensische polikliniek de Omslag, GGzE Eindhoven.

Verantwoording

Geen strijdige belangen meegedeeld.